

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie inteligentnych miast jako siły napędowej nowej europejskiej polityki przemysłowej

(opinia z inicjatywy własnej)

(2015/C 383/05)

Sprawozdawca: Daniela RONDINELLI

Dnia 22 stycznia 2015 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

inteligentnych miast jako siły napędowej nowej europejskiej polityki przemysłowej.

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 16 czerwca 2015 r.

Na 509. sesji plenarnej w dniach 1–2 lipca 2015 r. (posiedzenie z dnia 1 lipca 2015 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 149 głosami (2 osoby wstrzymały się od głosu) przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. W związku z nasilającą się urbanizacją UE i państwa członkowskie postrzegają miasta jako „laboratoria bardziej dynamicznej i cyfrowej Europy”, w których testowane są środki generujące wzrost sprzyjający zatrudnieniu i rozwojowi społecznemu.

1.2. Zrównoważony rozwój miast będzie wynikiem inteligentnego połączenia bardziej zaawansowanych i innowacyjnych technologii, zintegrowanych platform (na szczeblu europejskim, krajowym i gminnym), nowoczesnej infrastruktury, efektywności energetycznej, ponownego zaprojektowania skuteczniejszych usług stosownie do potrzeb obywateli i użytkowników, a także integracji inteligentnej sieci energii elektrycznej, internetu i technologii czujnikowej.

1.3. Miasta – jako tak zaawansowane i realizowane na szeroką skalę laboratoria innowacji –przyczyniłyby się do odrodzenia przemysłowego i społeczno-gospodarczego UE, zapoczątkowując prawdziwą rewolucję przemysłową, finansową i społeczną.

1.4. W związku z tym EKES uważa, że inteligentne miasta mogą stać się siłą napędową rozwoju nowej europejskiej polityki przemysłowej wpływającej na rozwój konkretnych sektorów produkcji, co umożliwi rozszerzenie korzyści płynących z gospodarki cyfrowej na szeroką skalę. Podczas swego wystąpienia na sesji plenarnej EKES-u w dniu 22 kwietnia 2015 r. wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej Maroš Šefčovič stwierdził między innymi, że inteligentne miasta są dla UE priorytetem z punktu widzenia rozwoju, i podkreślił gotowość burmistrzów miast do inwestowania w przyszłe społeczności.

1.5. By osiągnąć założone wyniki, trzeba dążyć do bardziej zaawansowanego i skutecznego modelu rozwoju, który dotychczas charakteryzował się bardzo dużą fragmentarycznością działania. W związku z tym EKES proponuje innym instytucjom europejskim i rządów krajowym połączenie koncepcji „inteligentności” („smartness”) ze zrównoważonym i zintegrowanym modelem rozwoju, który można by zastosować w odniesieniu do miast, wysp, obszarów czy okręgów przemysłowych i który opierałby się na jednoczesnej spójności i integracji sześciu filarów wspomagających:

- technologii i instrumentów efektywności energetycznej oraz połączenia odnawialnych źródeł energii,
- rozpowszechnienia platform technologicznych i łączności w celu stworzenia nowych systemów usług cyfrowych,
- nowych usług cyfrowych w celu poprawy jakości życia i pracy obywateli i przedsiębiorstw,

- dostosowania infrastruktury i przeprojektowania miast,
- kształcenia i szkolenia obywateli, przedsiębiorstw i sektora publicznego w dziedzinie umiejętności cyfrowych,
- modelu stabilności gospodarczej i finansowej dla inwestycji.

1.6. Współistnienie tych sześciu filarów trzeba uznać za standardową i niezbędną część strategicznego projektu inteligentnego miasta. Równie nieodzowne jest zastosowanie tego modelu w ramach polityki zapewniającej jak najwyższy poziom bezpieczeństwa sieci, systemów informatycznych, aplikacji i narzędzi, które stanowią podstawę ekosystemów usług cyfrowych.

1.7. EKES uważa, że przełożenie tej propozycji na konkretne działania wymaga również – oprócz udziału społeczeństwa obywatelskiego – by UE i państwa członkowskie zharmonizowały swe działania polityczne, przeznaczając na nie stosowne środki publiczne i otwierając je strukturalnie na partnerstwo publiczno-prywatne.

1.8. EKES uważa zwłaszcza że wprowadzenie całkowicie zrównoważonych innowacji mających na celu poprawę jakości życia i dobrobytu obywateli wymaga wsparcia inwestycji w inteligentne miasta, za pomocą optymalnego wykorzystania synergii między istniejącymi funduszami europejskimi, krajowymi i regionalnymi, a także możliwości związanych z Europejskim Funduszem na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS).

1.9. W celu przeprowadzenia tych procesów EKES zaleca, by:

- Komisja Europejska utworzyła europejskie specjalistyczne centrum obsługi dla inteligentnych miast z udziałem właściwych dyrekcji generalnych, państw członkowskich, EKES-u i Komitetu Regionów,
- w każdym państwie członkowskim utworzono punkty kompleksowej obsługi techniczno-finansowej inteligentnych miast, powiązane strukturalnie z europejskim specjalistycznym centrum obsługi ds. polityki i zasobów inteligentnych miast. Tego rodzaju punkty obsługi powinny być otwarte na dialog z zainteresowanymi stronami, tak publicznymi, jak i prywatnymi, by wspierać kampanie grup doradczych składających się z przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych na szczeblu krajowym i szczeblu poszczególnych miast,
- Europejskie Centrum Doradztwa Inwestycyjnego, powstające na mocy wniosku w sprawie EFIS, powołało specjalną komórkę zajmującą się inteligentnymi miastami,
- Europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz inteligentnych miast i wspólnot zostało rozszerzone na społeczeństwo obywatelskie i EKES.

1.10. EKES uważa, że na podstawie tych nowych instrumentów należałoby stworzyć europejską platformę projektową posiadającą cechy przewidziane przez EFIS. Przyczyniałaby się ona do opracowywania i łączenia projektów inteligentnych miast między państwami członkowskimi, a także wspierałaby finansowanie projektów, łącząc dostępne środki publiczne, wiarygodne środki prywatne i formy gwarancji, które można uzyskać poprzez EFIS.

1.11. Zdaniem EKES-u konieczne jest promowanie jednolitego rynku inteligentnych miast również za pomocą zharmonizowanych ram prawnych przewidujących:

- europejski przegląd instrumentów partnerstwa publiczno-prywatnego, by zwiększyć ich atrakcyjność dla przedsiębiorstw i rozszerzyć ich działalność na usługi jako podstawę gospodarki cyfrowej,
- instrumenty innowacyjnych zamówień publicznych i przedkomercyjnych zamówień publicznych,

- jednolite mechanizmy umożliwiające administracji miejskiej korzystanie z przejrzystości środków finansowych pochodzących z oszczędności kosztów i nowych usług powstałych w platformach, które będą powoływane w inteligentnych miastach i będą zachęcać do reinwestycji w kolejne innowacyjne projekty.

1.12. Zdaniem EKES-u zaangażowanie i uczestnictwo organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a także koordynacja między partnerami społecznymi, są konieczne nie tylko do opracowania planów strategicznych i projektów związanych z wdrażaniem zrównoważonego i zintegrowanego modelu rozwoju inteligentnych miast, lecz również do zapewnienia, by plany przełożyły się na korzyści społeczne i gospodarcze oraz lepsze warunki pracy i życia dla obywateli.

2. Kontekst

2.1. Nasilająca się urbanizacja na szczeblu światowym (w ramach 11. milenijnego celu rozwoju, ONZ realizuje projekt *United Smart Cities*, tak by wszystkie miasta na świecie stały się zrównoważone, bezpieczne i odporne na klęski żywiołowe, a także sprzyjały włączeniu społecznemu) i europejskim⁽¹⁾ coraz bardziej wiąże się z większą powszechnością inteligentnych miast (Unia Europejska, DG ds. Polityki Regionalnej, *Cities of tomorrow*, październik 2011 r.), gdyż większość obywateli (według danych KE, 72 % ludności UE, czyli 359 mln mieszka obecnie w miastach, a do 2020 r. odsetek ten będzie wynosić 80 %) i przedsiębiorstw produkcyjnych skoncentruje w nich swoje interesy gospodarcze, osobiste i społeczne. Ponadto w kontekście europejskim, który cechuje się rozproszeniem mniejszych ośrodków miejskich oraz promowaniem przez przemysł łańcuchów i sieci przedsiębiorstw, należy koniecznie zaplanować i ułatwić przestawienie się na nowy model również na rozległych obszarach i w dużych okręgach przemysłowych.

2.2. O większym uwrażliwieniu krajowych i lokalnych decydentów publicznych na te kwestie świadczy większa liczba zawieranych dwustronnych umów o partnerstwie między inteligentnymi miastami w Europie a gminami na innych kontynentach, które muszą jeszcze wstąpić na drogę zrównoważonego rozwoju. Celem umów jest korzystanie z pozytywnych doświadczeń czy też promowanie dobrych praktyk i dzielenie się nimi. Na przykład rząd Chin wytypował dwanaście miast, które podpisały umowy o współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju miast (http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/12_cities.pdf) z europejskimi ośrodkami miejskimi uważanymi za najinteligentniejsze. Mamy ponadto do czynienia z mnożeniem się projektów i inicjatyw dotyczących inteligentnego rozwoju miast, realizowanych spontanicznie przez rządy, obywateli (np. karta z Malagi, 7 lutego 2011 r., <http://www.catmed.eu/pag/fr/11/la-charte-de-malaga>), stowarzyszenia, organizacje czy też sieci w skali europejskiej, takie jak Eurocities (<http://www.eurocities.eu>) i Porozumienie Burmistrzów (http://www.porozumienieburmistrzow.eu/index_pl).

2.3. Strategia „Europa 2020” promuje inteligentne miasta w całej Europie za pomocą inwestycji w infrastrukturę ICT, rozwój kapitału ludzkiego, rozwiązania wykorzystujące możliwości związane z nowymi technologiami i cyfryzacją, tak by zrealizować następujące cele: zwiększenie zrównoważoności oraz jakości życia i pracy obywateli i przedsiębiorstw, poprawa skuteczności i dostępności usług, a także zmniejszenie ubóstwa, bezrobocia, wykluczenia społecznego, zanieczyszczenia i degradacji środowiska.

2.4. W deklaracji weneckiej dotyczącej Europy cyfrowej (<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/digital-venice-2014>) rządy krajowe podkreśliły ponownie zamiar wsparcia przestawienia się swych gospodarek na cyfryzację, uznając, że może ona stać się podstawą nowego modelu polityki przemysłowej, w którym technologie informacyjno-komunikacyjne stanowią niezbędny wkład we wszelkie rodzaje produkcji towarów i usług na równi z dostępem do instrumentów finansowych i źródeł energii.

2.5. W tym kontekście państwa członkowskie postrzegają miasta jako „laboratoria bardziej dynamicznej i cyfrowej Europy”, które mogą być motorem tych przemian. W inteligentnych miastach UE testowane są działania generujące wzrost i zatrudnienie, gdyż właśnie tam technologie cyfrowe można połączyć z innowacyjną infrastrukturą i nowymi usługami.

⁽¹⁾ Komunikat KE „Miejski wymiar polityki UE”, COM(2014) 490 final; opinia ECO/369; opinia EKES-u w sprawie miejskiego wymiaru polityki UE (Dz.U. C 291 z 4.9.2015, s. 54).

2.6. Przekształcenie w inteligentne miasta wpłynie na innowacje technologiczne, inteligentny transport, efektywność energetyczną, a także życie obywateli, pracowników i przedsiębiorstw, wywołując wiele zmian związanych na przykład z telepracą, demokracją cyfrową i większą przejrzystością, a także umożliwi aktywniejszy udział w procesie decyzyjnym.

2.7. Podczas konferencji zorganizowanej przez EKES dnia 10 listopada 2014 r. na temat: „Inteligentne miasta – w kierunku europejskiego odrodzenia gospodarczego za pomocą innowacji obywatelskich” (<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-smart-cities-civic-innovation>), decydenci polityczni, burmistrzowie miast i przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego dyskutowali o tym, w jaki sposób inteligentne miasta mogą pokierować rozwojem nowej polityki przemysłowej w Europie oraz wesprzeć wzrost i zatrudnienie, za pomocą jakich metod podmioty społeczeństwa obywatelskiego mogą uczestniczyć w opracowywaniu strategii oraz jakie instrumenty polityczne trzeba wdrożyć w celu zachęcania do inwestycji w inteligentne miasta w całej UE.

2.8. EKES uważa, że jeżeli inteligentne miasta mają stać się motorem rozwoju dla nowej europejskiej polityki przemysłowej⁽²⁾, należy skupić się na trzech działaniach:

2.8.1. Opracowaniu bardziej zaawansowanego i skutecznego modelu rozwoju inteligentnych miast, który doprowadzi do przezwyciężenia obecnej fragmentaryczności i propagowania spójnej wizji projektów, poprzez wyjście poza połączenie ICT, mobilności i efektywności energetycznej. Konieczne jest szczególnie skoncentrowanie się na inicjatywach mogących przyjąć rozmaity kształt na szczeblu lokalnym, których podstawowym warunkiem jest równoczesne dążenie do zwiększenia PKB, wzrostu, zatrudnienia, wydajności (ilościowe wskaźniki gospodarcze), jakości życia i dobrostanu psychofizycznego obywateli (jakościowe wskaźniki gospodarcze).

2.8.2. Promowaniu inwestycji w inteligentne miasta w duchu partnerstwa publiczno-prywatnego wykorzystującego głównie różne dostępne fundusze europejskie i zwiększającego ich synergii z działalnością EFIS (wniosek dotyczący rozporządzenia KE zmieniającego rozporządzenia (UE) 1291/2013 i (UE) 1316/2013, COM(2015) 10 final) w celu: przyjęcia w Europie modelu rozwoju przynoszącego równocześnie korzyści społeczne, środowiskowe, produkcyjne i związane z zatrudnieniem (KE szacuje, że do 2018 r. powstanie 2,8 mln nowych miejsc pracy – zob. konferencja EKES-u *Start-Up Europe* w dniu 10 listopada 2014 r.), a także gwarantującego w przyszłości zwrot kapitału współinwestorom prywatnym.

2.8.3. Zwiększeniu udziału i roli społeczeństwa obywatelskiego oraz partnerów społecznych w procesie strategicznego planowania inteligentnych miast, ich wdrażania i następnie monitorowania, co ma kluczowe znaczenie dla poprawy warunków życia i pracy obywateli oraz przedsiębiorstw.

3. Zrównoważony i zintegrowany model rozwoju inteligentnych miast w gospodarce cyfrowej

3.1. Badanie przeprowadzone przez Parlament Europejski⁽³⁾ pokazuje, że obecne strategie i inicjatywy mają na celu uczynienie miast bardziej inteligentnymi *przynajmniej* pod *jednym* z następujących względów: zarządzania udziałem obywateli, kontaktów z obywatelami, warunków życia, mobilności, gospodarki i środowiska. Sugeruje to, że możliwa jest realizacja projektu inteligentnego miasta, nawet jeżeli występuje tylko jeden z powyższych elementów. W badaniu wskazano trzy rodzaje „zasadniczych elementów inteligentnego miasta”: technologiczny, ludzki i instytucjonalny.

3.2. Zdaniem EKES-u niezbędne jest opracowanie nowego zrównoważonego, wydajnego i sprzyjającego włączeniu społecznemu modelu inteligentnego miasta, którego nie postrzega się już jako projektu technologii informacyjnej, poprawy stanu środowiska lub efektywności energetycznej, lecz jako część nowej europejskiej polityki przemysłowej, w której wzrost generujący zatrudnienie i rozwój społeczny wynika z przemiany cyfrowej gospodarek.

⁽²⁾ Opinie EKES-u w sprawie działań na rzecz odrodzenia przemysłu europejskiego (Dz.U. C 311 z 12.9.2014, s. 47) w sprawie silniejszego przemysłu europejskiego na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego (Dz.U. C 327 z 12.11.2013, s. 82) oraz w sprawie powrotu produkcji przemysłowej do UE (Dz.U. C 311 z 12.9.2014, s. 15).

⁽³⁾ Dyrekcja Generalna ds. Polityki Wewnętrznej Unii Europejskiej. *Mapping Smart Cities in the EU*, 2014 r. <http://www.smartcities.at/assets/Publikationen/Weitere-Publikationen-zum-Thema/mappingsmartcities.pdf>

3.3. Stworzenie tego modelu jest powiązane nie tylko z bardziej zintegrowaną wizją projektów inteligentnych miast, lecz również z:

- mniejszą fragmentarycznością strategii państw członkowskich i Komisji,
- większą standaryzacją i integracją programów operacyjnych, części składowych i europejskich i krajowych instrumentów finansowych związanych z rozwojem inteligentnych miast,
- opracowaniem rozwiązań finansowych tworzących dźwignię finansową dla środków prywatnych, między innymi poprzez wykorzystanie środków publicznych w celu złagodzenia ryzyka,
- umocnieniem się polityki strategicznych zamówień publicznych sprzyjającej powstawaniu takiej grupy produktów i usług, które poprawiają skuteczność w oczach obywateli, administracji publicznej i przedsiębiorstw, oraz podnoszącej konkurencyjność danego obszaru, sieci lub sektora przedsiębiorstw.

3.4. Mając świadomość, że inteligentna strategia może zostać zastosowana do miasta, wyspy, obszaru lub okręgu przemysłowego, EKES proponuje instytucjom europejskim i rządowi krajowym określenie **modelu rozwoju** inteligentnych miast w programach cechujących się współistnieniem i połączeniem sześciu filarów wspomagających. We Włoszech ten model, powstały na podstawie propozycji stowarzyszenia Amerigo (*International Cultural Exchange Programs Alumni*) i Enam (*European Network of American Alumni Associations*), skłonił ministerstwo rozwoju gospodarczego do opracowania strategii inteligentnego miasta w ramach tzw. planu Junckera.

- Dostępność **technologii i instrumentów efektywności energetycznej** oraz połączenie odnawialnych źródeł energii, takich jak na przykład **inteligentna infrastruktura elektryczna (*smart grids*)** wspomagająca i wspierająca plany oszczędności energii poprzez połączenie w ich ramach rozwiązań i narzędzi ad hoc, ułatwiająca zastosowanie kombinacji różnych źródeł zaopatrzenia w energię w sektorze prywatnym i publicznym, a także łącząca się z infrastrukturą łączności i wspierająca rozpowszechnienie wolno dostępnego sygnału IP.
- Rozpowszechnienie **platform technologicznych i platform łączności** umożliwiających tworzenie nowych systemów usług cyfrowych dzięki infrastrukturze ICT i **infrastrukturze telekomunikacyjnej** zapewniającej powszechną łączność między innymi poprzez połączenie z inteligentnymi sieciami; wsparcie rozpowszechnienia **internetu wszyskiego** związanego z czujnikami, narzędziami i usługami; wykorzystanie otwartych danych publicznych i prywatnych oraz miejskiej agendy cyfrowej; równoczesne zagwarantowanie jak najwyższych norm bezpieczeństwa rozwiązań i instrumentów oraz prywatności informacji na temat obywateli, przedsiębiorstw i administracji.
- Opracowanie **nowych ekosystemów usług cyfrowych** w celu poprawy jakości życia obywateli i procesów produkcyjnych przedsiębiorstw za pomocą inteligentnych i zintegrowanych ze sobą usług i instrumentów opierających się na platformach łączności i inteligentnych sieciach. Ekosystemy usług cyfrowych działające w kilku sektorach (np. mobilność, e-zdrowie, turystyka cyfrowa, przemysł 4.0) mogą sprzyjać powstawaniu lub wzmocnieniu europejskiego przemysłu na rzecz inteligentnych miast, zwłaszcza tam, gdzie duże podmioty technologiczne wspierają przyspieszenie rozwiązań opracowywanych przez mniejsze podmioty, w tym przedsiębiorstwa rozpoczynające działalność.
- Projekty służące poprawie **infrastruktury i zmianie kształtu miast**, takie jak na przykład ponowne zaprojektowanie funkcji niektórych obszarów miejskich wraz z dostosowaniem i przekształceniem budynków i infrastruktury publicznej zgodnie z celami produkcyjnymi, środowiskowymi i społecznymi, tak by wesprzeć nie tylko wzrost wartości gospodarczej dóbr, lecz również wartość użytkową postrzeganą przez użytkowników, między innymi dzięki rozpowszechnieniu skutecznych i powiązanych technologii, a także mechanizmów pośrednich zamówień publicznych.
- Plany szkolenia i rozwoju **umiejętności cyfrowych** obywateli, przedsiębiorstw i sektora publicznego w celu umożliwienia pełnego wykorzystania innowacji przez jak najszersze grono użytkowników końcowych.

— Plany **stabilności finansowo-gospodarczej** dla inwestycji, w których jasno wskazuje się: dochody z usług, modernizacji infrastruktury i działań na rzecz efektywności; metody podziału korzyści między koncesjonariuszami sieci, inwestorami, pomysłodawcami inteligentnych rozwiązań i urzędzeń oraz użytkownikami; instrumenty **finansowania publicznego i prywatnego** wspomagające wdrażanie takich nowych modeli działania.

3.5. Współlistnienie tych elementów może maksymalnie zwiększyć oddziaływanie projektów na wzrost gospodarki i zatrudnienia, jakość życia, uproszczenie kontaktów między organami administracji i kontaktów z nimi oraz oszczędność energii w sektorze publicznym i prywatnym, a także wywołać efekt mnożnikowy w dziedzinie konkurencji i wiedzy w sektorze przedsiębiorstw.

3.6. Taki kształt inteligentnych miast będzie synonimem wysokiej jakości usług publicznych, wyższej jakości życia i pracy obywateli i przedsiębiorstw, nowych możliwości pracy za pośrednictwem bardziej innowacyjnego ekosystemu przedsiębiorczości, a także bardziej zrównoważonego środowiska. Wyniki te można osiągnąć przy mniejszym nakładzie bezzwrotnych środków publicznych dzięki udziałowi kapitału prywatnego, planowaniu strategicznemu systemów usług generujących nowy przyływ dochodów, a także tworzeniu sieci dużych grup przemysłowych oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

3.7. EKES uważa, że w świetle powyżej nakreślonych olbrzymich możliwości trzeba zająć się kwestią bezpieczeństwa sieci, systemów informatycznych, aplikacji i urządzeń, które są podstawą ekosystemów usług cyfrowych. Przemiana w inteligentne miasta wymaga, by bardzo wrażliwe informacje, które stanowią podstawę usług, były gromadzone i przetwarzane z zachowaniem poufności, uczciwości i dostępności w czasie rzeczywistym.

3.8. Niezbędne jest ponadto, by państwa członkowskie dążyły do rozpoczęcia na szczeblu europejskim debaty w sprawie norm bezpieczeństwa, które powinny spełniać powszechnie usługi i urządzenia oferowane w ramach internetu wszystkiego w celu przeciwdziałania ich przerwaniu, wypaczeniu lub nawet niewłaściwemu wykorzystaniu, co przynosi olbrzymie szkody obywatelom, zdrowiu publicznemu, ochronie prywatności i działalności gospodarczej, a ostatecznie – samemu wizerunkowi wszystkich inicjatyw służących budowie inteligentnych miast.

4. Inteligentne miasta jako instrument europejskiej platformy polityki przemysłowej

4.1. Połączenie sześciu filarów wspomagających sprawiłoby, że inteligentne miasta stałyby się idealnym instrumentem sprzyjającym nowej klasie inwestycji łączących z pozytywnym wpływem społecznym efektów zewnętrznych mechanizm rentowności, dzięki któremu byłyby one w pełni zrównoważone z finansowo-gospodarczego punktu widzenia.

4.2. Europejski plan inwestycji na rzecz inteligentnych miast umożliwiłby zwiększenie oddziaływania inwestycji pod warunkiem wystąpienia trzech czynników: polityki sprzyjającej skalowalności rozwiązań, która jest z kolei zależna od standaryzacji poszczególnych elementów, wsparcia wspólnego rynku inteligentnych miast w celu wyeliminowania rozdrobnionych i zróżnicowanych działań poszczególnych państw członkowskich oraz wskazania wspólnych rozwiązań pojawiających się problemów, a także zastosowania jednolitego podejścia finansowego.

4.3. Skalowalność rozwiązań, czyli możliwość poszerzenia lub powielenia istniejących rozwiązań, wiąże się obecnie przede wszystkim z eksperymentalną mikroinfrastrukturą i systemami inteligentnego zarządzania ruchem i jest zależna od udziału dużych dostawców technologii oraz od współpracy między miastami. Choć inne eksperymentalne inicjatywy mają zasadnicze znaczenie dla jakości proponowanych rozwiązań czy też zdolności oddolnego włączenia obywateli i przedsiębiorstw, to mają one tak specyficzny charakter, że ogranicza to możliwości ich przeniesienia na inny grunt.

4.4. EKES uważa, że skalowalność rozwiązań w skali europejskiej jest jednym z kluczowych czynników przyciągających odpowiednią liczbę inwestycji prywatnych w ramach partnerstwa z sektorem publicznym, co sprawia, że polityka na rzecz inteligentnych miast może generować wzrost zatrudnienia, PKB, wydajności i jakości życia.

4.5. EKES uważa zwłaszcza że:

- chociaż projekty inteligentnych miast dają miastom dużą swobodę w zakresie wyboru podkomponentów sześciu filarów wspomagających, które najbardziej odpowiadają predyspozycjom i potrzebom lokalnym, powinny przewidywać, by wskazane rozwiązania były skalowalne i możliwe do przeniesienia na inny grunt,
- tego rodzaju odtwarzalności i skalowalności doświadczeń powinno towarzyszyć również zachęcanie do opracowywania norm technicznych w zakresie interoperacyjności, wymiany i otwarcia rozwiązań wspomagających, tak by jak największą elastyczność na szczeblu lokalnym połączyć z możliwością wsparcia opracowywania rozwiązań o wartości zbiorowej i ogólnej, lecz możliwych do dostosowania do specyficznych potrzeb,
- można zwiększyć stabilność finansowo-gospodarczą inwestycji w inteligentne miasta, ułatwiając dużym przedsiębiorstwom, MŚP i podmiotom rozpoczynającym działalność, zwłaszcza jeżeli działają one w sieci z tymi pierwszymi, proponowanie zaawansowanych rozwiązań dla programów działania na obszarze europejskim,
- można zwiększyć również skuteczność i wydajność wykorzystanego kapitału publicznego i prywatnego, wspierając przyznawanie kapitału publicznego na finansowanie podkomponentów lub komponentów projektów, które mogą ponieść znaczną lub całkowitą klęskę na rynku, a kapitału prywatnego na te, które mają dodatnią lub wysoką rentowność,
- skuteczność tego procesu rozumianą jako wpływ społeczno-gospodarczy można zwiększyć za pomocą platform współpracy między miastami, których celem byłyby odtwarzalność i promowanie dobrych praktyk.

4.6. Połączenie tych środków może prowadzić do stworzenia wspólnego rynku inteligentnych miast, dzięki któremu UE stałaby się pierwszym światowym laboratorium opisanego powyżej modelu rozwoju, który mógłby oddziaływać na:

- wysokość inwestycji, z których mogłyby korzystać duże, średnie i małe przedsiębiorstwa w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego,
- promowanie i zintegrowanie, w ramach projektów strategicznych, systemu podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą, innowacyjnych przedsiębiorstw badawczych, które mogą wywołać efekt rozlania w dziedzinie technologii, modeli organizacyjnych i społecznych oraz wpływu na zatrudnienie,
- zdolność zaangażowania się sektora prywatnego w finansowanie dzięki bardziej jednolitym ramom działania w skali europejskiej oraz odpowiedniemu wykorzystaniu środków publicznych jako dźwigni finansowej i czynnika łagodzącego ryzyko.

5. Inwestycje a stabilność finansowa i gospodarcza

5.1. Na szczeblu UE czy też państw członkowskich brakuje specjalnego funduszu na rzecz inteligentnych miast, lecz istnieje wiele możliwości korzystania z środków finansowych w ramach programów szczegółowych (oprócz programów poszczególnych państw członkowskich, które opierają się na połączeniu środków krajowych z funduszami strukturalnymi – EFRR, EFS, EFFROW – istnieją fundusze europejskie mogące finansować szczególne aspekty inteligentnych miast, takie jak „Horyzont 2020”, instrument „Łącząc Europę”, a także programy COSME, Urban i LIFE). Zważywszy, że obecne ramy prawne nie dopuszczają możliwości skoncentrowania środków w ramach jednego funduszu, EKES uważa, że konieczne jest zwiększenie koordynacji między zainteresowanymi instytucjami, a także synergii między realizowaną przez nie polityką. Ponadto sposoby komunikacji między instytucjami, miastami i zainteresowanymi stronami w sektorze prywatnym i publicznym muszą zostać ujednolicone.

5.2. W związku z koniecznością wypracowania modelu rozwoju opartego na zintegrowanych, a nie chwilowych działaniach EKES jest zdania, że zrealizowanie tego celu w pełni może okazać się trudne ze względu na rozdrobnienie kompetencji i zasobów zarówno w Komisji Europejskiej (sześć dyrekcji generalnych zajmujących się przekrojowo inteligentnymi miastami), jak i w państwach członkowskich, gdzie nie zawsze jasny jest zakres uprawnień i odpowiedzialności administracji centralnej, regionalnej i gminnej.

5.3. EKES zaleca zatem Komisji ustanowienie europejskiego specjalistycznego centrum obsługi ds. polityki i zasobów dla inteligentnych miast z udziałem zainteresowanych dyrekcji generalnych, państw członkowskich, Komitetu Regionów i EKES-u, którego zadaniem byłoby:

- scentralizowanie wytycznych politycznych, między innymi w celu zmniejszenia rozdrobnienia i biurokracji,
- zagwarantowanie koordynacji politycznej i administracyjnej między UE, państwami członkowskimi i gminami w celu wprowadzenia tego modelu i związanej z nim polityki,
- dostarczanie jednolitych informacji organom administracji, które zamierzają planować inteligentne działania, między innymi dzięki większej przejrzystości dostępnych środków publicznych oraz ich jasnemu powiązaniu z liniami budżetowymi,
- wsparcie inicjowania partnerstw europejskich między przedsiębiorstwami publicznymi i prywatnymi,
- wsparcie udziału partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego,
- ulepszenie wzajemnej wymiany informacji na temat dobrych praktyk,
- wsparcie rozpowszechnienia zintegrowanego i zrównoważonego modelu rozwoju inteligentnych miast na szczeblu krajowym.

5.4. Europejskie centrum obsługi inteligentnych miast powinno współdziałać z EFIS, które – jak EKES pragnie przypomnieć⁽⁴⁾ – powinno wspierać strategiczne projekty infrastrukturalne o takiej wartości dodanej w sferze gospodarczej i społecznej, że mogą się one przyczynić do realizacji celów politycznych UE⁽⁵⁾ zmierzających do utworzenia jednolitego rynku w sektorze transportu, telekomunikacji, infrastruktury cyfrowej, energii, rozwoju miast i obszarów wiejskich, rozwoju społecznego, środowiska i zasobów naturalnych.

5.5. Te niezbędne do urzeczywistnienia inteligentnych miast projekty mogą wzmocnić europejską bazę naukowo-technologiczną i przynieść korzyści społeczeństwu dzięki lepszemu wykorzystaniu potencjału gospodarczego i przemysłowego strategii związanych z innowacją, badaniami i rozwojem technologicznym.

5.6. W świetle połączenia europejskiego centrum obsługi inteligentnych miast z EFIS, a także związanych z EFIS możliwości tworzenia na szczeblu europejskim, krajowym i sektorowym platform projektowych i finansowych, EKES zaleca powołanie europejskiej platformy projektowej dla inteligentnych miast, która umożliwiłaby zastosowanie jednolitego podejścia do ich finansowania dzięki połączeniu dostępnych środków publicznych z możliwymi do uruchomienia środkami prywatnymi, a także wprowadzeniu odpowiednich publicznych środków łagodzenia ryzyka. Platforma powinna wspierać typowanie, łączenie i finansowanie projektów realizowanych w kilku państwach członkowskich zgodnie z modelem inteligentnego miasta, którego przyjęcie EKES proponuje Komisji.

5.7. By wesprzeć opracowywanie tego rodzaju projektów, EKES zaleca, by we wszystkich państwach członkowskich ustanowiono punkty kompleksowej obsługi techniczno-finansowej dla inteligentnych miast w celu:

- jak najściślejszej koordynacji z europejskim centrum obsługi inteligentnych miast, co zagwarantuje rozpowszechnienie wytycznych politycznych na szczeblu krajowym,
- uwzględnienia potrzeb lokalnych w formie wymogów i projektów wchodzących w zakres filarów wspomagających,
- lepszego wykorzystania bezzwrotnych środków publicznych i/lub środków na korzystnych warunkach w celu finansowania inicjatyw podejmowanych w ramach różnych filarów wspomagających,

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie planu inwestycyjnego dla Europy (Dz.U. C 268 z 14.8.2015, s. 27).

⁽⁵⁾ Komunikaty KE w sprawie jednolitego rynku telekomunikacyjnego COM(2013) 634 final, europejskiej unii energetycznej COM(2014) 520 final, COM(2015) 80 final i COM(2015) 82 final oraz jednolitego rynku transportu COM(2014) 22 final.

- wsparcia opracowywania najbardziej odpowiednich instrumentów partnerstwa publiczno-prywatnego i zamówień publicznych, tak by ułatwić szybkie i skuteczne współdziałanie z sektorem przedsiębiorstw,
- wskazania architektury finansowej w większym stopniu gwarantującej połączenie środków publicznych ze środkami, jakie będą mogli przeznaczyć na te cele inwestorzy prywatni, wraz z ewentualną dodatkową gwarancją EFIS.

5.8. Powstaje właśnie Europejskie Centrum Doradztwa Inwestycyjnego (ECDI), które powinno towarzyszyć EFIS we wsparciu państw członkowskich w przyjmowaniu najodpowiedniejszych środków ułatwiających opracowywanie serii projektów i zastosowania wszystkich narzędzi niezbędnych do finansowania projektów. EKES oczekuje, że w jego ramach powołany zostanie specjalny dział ds. inteligentnych miast dysponujący takimi umiejętnościami i kompetencjami, które zagwarantują uwzględnienie wszystkich aspektów projektu.

6. Działania w ramach aktywności obywatelskiej, rola społeczeństwa obywatelskiego i przegląd ram regulacyjnych doskonalących kształtowanie polityki

6.1. EKES podkreśla, że warunkiem wstępnym przyjęcia i wdrożenia zintegrowanego modelu rozwoju inteligentnych miast jest wypracowanie długoterminowej wizji w instytucjach przy pełnym udziale grup zainteresowanych bieżącymi procesami przemian (obywateli, stowarzyszeń społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych), a także skuteczne i nowatorskie zarządzanie procesami rozwoju inteligentnych miast.

6.2. Instytucje europejskie, krajowe i lokalne uczestniczące w procesie programowania strategicznego działań na rzecz inteligentnych miast będą musiały przyjąć długofalową wizję tych programów. Zintegrowany model rozwoju będzie mógł posłużyć do pogodzenia potrzeb wszystkich zainteresowanych grup, zapewniając jak największy pluralizm i i stabilność finansowo-gospodarczą inicjatyw.

6.3. Miasta przyjmą rolę strategicznych, inteligentnych organów planujących i nadzorujących, które w ramach owocnych, zorganizowanych i stałych kontaktów między różnymi podmiotami biznesowymi, finansowymi, przemysłowymi, społecznymi i mającymi charakter stowarzyszenia będą miały za zadanie realizować przewidziane inicjatywy w ściśle określonych ramach czasowych, zachowując zdolność dostosowywania się do zmian i rozwoju.

6.4. Miasta będą się rozwijać zgodnie z inteligentnym modelem wyłącznie pod warunkiem że podstawą będzie stały kontakt ze społeczeństwem obywatelskim umożliwiający pełne zaangażowanie grup reprezentujących interesy zbiorowe, prywatne bądź ogólne, zarówno na etapie rozpoznania potrzeb, jak i ich przełożenia na wymogi oraz monitorowania skuteczności działań przewidzianych w celu ich zaspokojenia. Tę aktywność obywatelską trzeba wspierać na szczeblu europejskim, krajowym i lokalnym.

6.5. W tym celu EKES proponuje, by:

- oprócz pomysłodawców rozwiązań dotyczących mobilności, ICT i środowiska naturalnego już reprezentowanych w europejskim partnerstwie innowacyjnym na rzecz inteligentnych miast i wspólnot (zaprezentowanym przez grupę wysokiego szczebla europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz inteligentnych miast i wspólnot w dniu 14 października 2013 r., <http://ec.europa.eu/eip/smartcities/>), przyjęto do niego podmioty społeczeństwa obywatelskiego, m.in. EKES, a także wszystkie podmioty działające w obszarach wchodzących w zakres sześciu filarów wspomagających proponowanego modelu inteligentnych miast,
- każde państwo członkowskie wspierało organizację kampanii z udziałem przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego na etapie określania potrzeb, wymogów i kształtu strategii, tworząc grupy doradcze zarówno na szczeblu punktów kompleksowej obsługi techniczno-finansowej inteligentnych miast, jak i poszczególnych zainteresowanych miast,
- dokonano uproszczenia i połączenia ram prawnych za pomocą wspólnych europejskich przepisów, jeżeli to możliwe w formie dyrektywy, tak by:
 - przeprowadzić przegląd instrumentów partnerstwa publiczno-prywatnego, zwiększyć ich atrakcyjność dla przedsiębiorstw i rozszerzyć ich działalność na usługi jako podstawę gospodarki cyfrowej,

- poprawić instrumenty innowacyjnych zamówień publicznych i przedkomercyjnych zamówień publicznych,
- wprowadzić jednolite mechanizmy wobec samorządów miast, co umożliwi im przejrzyste korzystanie z części przepływów pieniężnych związanych z nowymi usługami opartymi na platformach, które będą tworzone na szczeblu inteligentnych miast, a także z komercyjnym wykorzystaniem publicznych i prywatnych otwartych danych i usług oraz skłoni je do reinwestowania części oszczędności i dochodów z modernizacji infrastruktury i świadczenia usług w rozwijanie i poszerzanie inteligentnych projektów.

Bruksela, dnia 1 lipca 2015 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE
